

Presentació

Al llarg la segona meitat del segle xx, la reflexió teòrica sobre el fenomen de la traducció es va independitzar de la lingüística i va donar lloc a un nou àmbit d'estudi que ja fa anys que es troba totalment consolidat i ha donat fruits molt importants, tant en el vessant estrictament teòric com el de les aplicacions pràctiques. Tanmateix, no ha estat fins fa poc que la traducció audiovisual, relegada durant molt de temps sota etiquetes com «traducció subordinada» o «adaptació», que servien tant per classificar-la com, sovint, per remarcar-ne la diferència i el caràcter perifèric en la reflexió teòrica sobre la traducció, s'ha considerat un objecte d'estudi digne d'atenció, i en els darrers anys una part important de la investigació traductològica s'ha centrat en aquesta àrea.

El Departament de Traducció i d'Interpretació de la Universitat Autònoma de Barcelona compta, entre els seus professors, amb un bon grup de professionals que treballen com a traductors de productes audiovisuals, i, en conseqüència, s'ha implicat en l'eclosió dels estudis de traducció audiovisual. Aquesta implicació ha estat tant individual —ja hi ha un bon nombre de publicacions degudes a professors de la casa— com institucional. La iniciativa més important del Departament en aquest àmbit ha estat la creació del Postgrau de Traducció Audiovisual, que s'ofereix des del curs 2001/02, i que té com a objectiu formar traductors especialitzats en les diverses modalitats de traducció audiovisual: doblatge, subtitulació, traducció amb veus superposades i traducció de productes multimèdia. En la quarta edició, la del curs 2004/05, el programa s'ha ampliat fins arribar a convertir-se en màster, per tal d'oferir una formació més completa als alumnes, amb la inclusió d'assignatures com Subtitulació Intralingüística i Català per a Traductors Audiovisuals, entre d'altres.

D'altra banda, el mes de juny de 2005 la Facultat de Traducció i d'Interpretació serà la seu d'un congrés organitzat pel grup d'investigació internacional Transmedia, format per professors de reconegut prestigi de diverses universitats europees, entre els quals, alguns de la Facultat que acull l'acte. Sota el nom de *Media for All. International Conference on Audiovisual Translation*, el congrés pretén reflexionar sobre els diversos aspectes de la traducció audiovisual, especialment sobre els que fan referència a l'accessibilitat de les persones amb discapacitat als mitjans de comunicació.

Els cinc articles que s'apleguen en aquest dossier tenen el seu origen en un grup de deu conferències que s'impartiren en l'assignatura de Seminari de Traducció

Audiovisual als alumnes de la tercera edició del Postgrau de Traducció Audiovisual, la del curs 2003/04. Tot i que aquests estudis d'especialització tenen una orientació eminentment pràctica, i que el programa ja inclou una assignatura de Teoria que forneix les eines teòriques essencials perquè el traductor pugui afrontar la traducció d'un producte audiovisual amb un coneixement prou sòlid dels problemes traductològics que pot plantejar, semblava oportú d'incorporar-hi, a més, una altra assignatura que introduís els alumnes en el camp de la reflexió teòrica sobre els mecanismes de la traducció audiovisual.

L'objectiu, per tant, era presentar un conjunt de ponències de qualitat i prou variades perquè els alumnes tinguessin una visió prou àmplia del tipus de recerca que es duu a terme en l'àmbit de la traducció audiovisual, i per aquest motiu es convidaren a participar-hi professors universitaris i traductors professionals que podien abordar el tema des de diversos punts de vista: Lourdes Lorenzo i Ana Maria Pereira, de la Universidade de Vigo; Ana Ballester i Maribel Tercedor, de la Universidad de Granada; Fernando Toda, de la Universidad de Salamanca; Jorge Díaz-Cintas, de la University of Roehampton; Diana Sánchez, de l'empresa de Barcelona Imaginables, dedicada a la traducció de productes audiovisuals; Peter Bush, traductor i estudiós de la traducció de reconegut prestigi, i Pilar Orero i Jordi Mas, de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Algunes de les conferències impartides al Seminari es basaven en recerques que els autors ja havien publicat anteriorment, i, per tant, no es recullen en aquest dossier. Els articles que presentem, doncs, són aportacions originals i inèdites. El de Fernando Toda, «Subtitulado y doblaje: traducción especial(izada)», reflexiona sobre l'afinitat que hi ha entre la traducció audiovisual i la traducció literària, i com aquesta afinitat es pot aprofitar en la pràctica docent. A «Funciones básicas das referencias intertextuais e o seu tratamento na tradução audiovisual», Lourdes Lorenzo analitza les estratègies que s'apliquen a les referències intertextuals en el camp del doblatge. Maribel Tercedor, a l'article «Aspectos culturales en la localización de productos multimedia», se centra en l'estudi de la interrelació entre aspectes lingüístics i no lingüístics dels productes multimèdia i de la implicació que té a l'hora de localitzar-los. Finalment, Ana Maria Pereira i Pilar Orero tracten de temes relacionats amb l'accessibilitat de les persones amb discapacitat als mitjans de comunicació, camp que darrerament ha estat objecte de diverses iniciatives a l'Estat espanyol i que tot fa pensar que tindrà un desenvolupament notable en els propers anys, tant en l'àmbit de la recerca com en el de la implantació efectiva als mitjans de comunicació. Ana Maria Pereira, a «El subtitulado para sordos: estado de la cuestión en España», se centra en l'àmbit de la subtitulació per sords, que ha estat objecte dels primers esforços reguladors per part de l'estat espanyol, mentre que Pilar Orero, a «La inclusión de la accesibilidad en comunicación audiovisual dentro de los estudios de traducción audiovisual», adopta un punt de vista més general, que inclou tant el vessant legislatiu com la implantació pràctica i la inclusió en els programes d'estudis de traducció de l'accessibilitat als mitjans de comunicació.